

MATHILDA AV EIÐI:

95 ÁR OG HEVUR JÚST ENDURNÝGGJAÐ KOYRIKORTIÐ

SØGAN HJÁ MATHILDU ER LÍVSIÁTTANDI. SUM BARN MISTI HON FÝRA AV SÍNUM NÆRMASTU, MEN FEKK KORTINI EITT GOTT LÍV. Í DAG HEVUR HON ALT GOTT AT BERA ØLLUM

FRÁSØGN

Óli Jacobsen
oljacobsen@olivant.fo

1. partur

Í arbeiðinum við at skriva siðsøgu havi eg hitt nógv áhugaverd fólk við stórari vitan, sum tað er eydnast at skriva niður, meðan tað enn var møguligt. Tað er neyvan ivi um, at her er talan um eitt munandi ikast til søguna um lívið hjá føroyingum.

Eitt teirra er Mathilda Jacobsen, sum er ættað av Eiði, men búsitandi í Tórshavn. Hon fylti 95 ár tann 14. desember. Tá hugsað verður um aldurin er hon ótrúliga væl fyri. Heimahjálpar kennir hon einki til!

Mathilda minnst sera væl og dugur væl at greiða frá sínum lívi. Hon hevur beint áðrenn føðingardagin endurnýggjað koyrikortið, sum hon tók á fyrsta sinni í 1951. Í summar giftist ommusonurin Kim Bogi við síni Charlottu, og hann vildi hava ommuna at koyra brúðarparið.

Men fyrst og fremst er hon eitt ógvuliga positivt menniskja, sum bara er við tí góða orðinum. Hetta man gera sít til, at hon er so væl fyri.

Mathilda hevur sum mong í hennara aldri upplivað at missa fleiri av sínum nærmastu, eisini á sjónum. Hon dugur betri enn tey flestu at lýsa, hvussu eitt barn og unglingi hevur upplivað hetta. Tí er hennara frásøgn eisini eitt virðismikið ikast til okkara lagnusøgu.

Mathilda: Barndómur á Eiði

Pápi æt Jóan Petur Johansen, hann var úr Britustovu á Eiði. Mamma var Magdalena Joensen, eisini av Eiði.

Eiði var eitt stórpláss tá í tíðini við nógvum fiskiskapi og útróðri. Hetta merkti eisini alla bygdina og ikki minst dreingirnar. Jógvan, beiggi, hevur í 2001 greitt frá í Dimmalætting um, tá ið hann saman við øðrum dreingjum gjørdi skip úr gróti uppi á Kolli oman fyri bygdina um ta tíðina, skipini riggaðu til at fara avstað um várið. Teir dukaðu á blikk, sum skuldi lýsa dunkini av motorunum, tá ið skipini fóru. Reyðar og grønar sodavatnsfløskur við kertustubbum ímyndaðu lanternurnar. Jógvan gjørdist eisini sjómaður alla sína tíð.

– Vit vóru seks systkin, Poul Martin, Elna, tvíburarnir Jóhanna Petrína og Hans Andrias, Jógvan. Eg var so yngst

Mathilda

Her koyrir Mathilda brúðarbilin hjá Charlottu og ommusoninum, Kim Boga

og eri tað einasta av okkum, sum er eftir á lívi.

Hjá okkum var lívið sum hjá teimum flestu. Vit høvdu tó ikki kúgv. Men tað høvdu omma og abbi, so vit fingi mjólk frá teimum. Men vit hjálptu teimum at hoyggja. Annars var alt hjá okkum sum hjá øðrum sum við velting og torvskurði. Eg velti saman við pápa og fór altíð við honum í torv.

Jól fyri 90 árum síðani

Tá ið hetta er eitt jólablað, kann vera greitt eitt sindur frá jólum, sum eg minnst tey. Tey vóru sjálvsagt nógv øðrvísi enn nú. Vit fóru í kirkju, og tað eyka varð gjørt burtur úr, at livandi ljós vóru á hvørjum bonkarenda. Jólalald

var í skúlanum, men hann var so lítill, at hetta hald var í trimum umførum. Tá sóu vit jólatræ, sum annars ikki var vanligt í flestu heimum. Eisini fekkst okkurt tinganest sum t.d. eitt súrepli. Hetta var sera forkunnugt tá, og tí var eitt súrepli heilt einastandandi.

Jólagávur vóru okkurt plagg, sum brúk var fyri. Eg minnst serliga, at eini jól fekk eg einar tuflur! Men hosan varð hongd upp, tá ið farið var í song jólaaftan, og tað gretti ikki, at okkurt var í henni morgunin eftir!

Tá ið feigðin vitjaði

Tað, sum í stóran mun merkti mín barndóm og ungdom vóru tey mongu, sum doyðu í besta aldri, bæði í bygdini

og heima hjá okkum.

Tann fyrsti missurin heima hjá okkum var í 1932, tá systirin, Jóhanna Petrína doyði, einans 16 ára gomul.

Tað var rópt lungabetendils, sum hon doyði av. Hetta var sjálvsagt ein smeitur fyri okkum øll. Jóhanna Petrína var eini fælin genta. Hon var farin til Hvalvíkar at hjálpa fólki at hoyggja. Men hon føldi seg ikki væl og kom norður aftur til Eiðis við postbátinum. Dagin eftir legðist hon í seingina við fepri. Vanliga plagdi at vera sagt, at »krisan« var nýggjunda dagin. Tá kundi síggjast, hvønn veg tað gekk.

Hendan dagin, tá eg kom heim í einum fríkorteri í skúlanum, helt mamma, at Jóhanna Petrína var frægari. Men hon bað meg kortini ikki fara inn til hennara enn. Tá eg kom niðan næsta fríkorter, var hon longu deyð. Hetta var sjálvsagt ein stórus smeitur fyri okkum øll.

Sum vanligt var tá, fór hon til gravar úr heiminum beinleiðis í kirkjugarðin. Sungið varð í heiminum og á grøvin, og prestur kastaði jørð á, tá ið hann kom á síni rundferð til bygdina.

Acorn og Dora

Í 2011 kom út bókin *Havið tók teir* við frásagnum um nógvar av vanlukkunum, sum hendu føroyskum fiskimonnum. Mathilda hevur upplivað hesa tíðina og kann eisini geva sít iskoyti til hesa søguna, sum er ein partur av sameikanum hjá føroyingum. Hon heldur fram:

– Í 1928 hendi ein ræðulig vanlukka umborð á Acorn, tá ið sjey menn brendu til deyðis.

Millum hesar vóru tveir ungir eiðisdreingir, Hans Doreus Mørkøre, sum gjørdist 20 ára gamal og Hans Jacob Jacobsen, sum bleiv 21 ár. Hetta var sjálvsagt ein ræðuligur hvøkkur fyri bygdina. Eg var bara 7 ár, tá ið hetta hendi. Men eg minnst í skúlanum, at næmingarnir høvdu sligið ring til spæl, tá ið hetta frættist. Tá varð sjálvsagt kvirt, og tað gjørdist ikki meira spæl. Annar drongurin var beiggi eina gentu í ringinum.

Í 1931 gekk vestmannasluppin Dora burtur við 17 monnum. Í grannahúsinum hjá okkum doyði maðurin í húsinum og einasti sonur. Teir vóru 1. besti maðurin Hans Poulsen, sum var 46 ára gamal og tann 15 ára gamli Magnus Pauli. Tey áttu eisini tríggjar døtur. Eg minnst eina ta eldri systrina, sum júst hevði fingið ein nýggjan ljósagraan